

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Стефанка Ангелова Георгиева
Тракийски университет- Педагогически факултет- Стара Загора

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“

в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование **8. Изкуства;**

професионално направление **8.3. Музикално и танцово изкуство (История на музиката)**
в конкурса за „доцент“, обявен в „Държавен вестник“, бр.92 от 18.11.2022 г. и в интернет-страницата на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Музика“ към Педагогически факултет.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № Р33-РД-21-74 от 18.01.2023 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури на конкурса за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висше образование **8. Изкуства**, професионално направление **8.3. Музикално и танцово изкуство (История на музиката)**.

За участие в обявения конкурс е подала документи като единствен кандидат **гл. ас. д-р Антония Пенева Балева** от Педагогическия факултет, катедра „Музика“ на ПУ. В представения комплект с материали на хартиен и електронен носител са включени документи, удостоверения и справки за учебната, научно-изследователската и художествено-творческа дейност. Приложени са **3** монографии, **37** статии, **3** учебни пособия с анотации и копия на публикациите; самооценка на приносите, както и декларация за оригиналност и достоверност на документите. **При прегледа е установено пълно съответствие с изискванията на Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.**

2. Кратки биографични данни на кандидата

Гл. ас. д-р Антония Балева завършва Висшия музикално-педагогически институт / АМТИ – Пловдив със специалност “Музикална педагогика“. През 2002 година защитава дисертация и получава научно-образователната степен „доктор“ по научно-образователната специалност 05.07.03. „Методика на обучението по музика“. Кариерното ѝ развитие протича изцяло в сферата на училищното и университетско музикално образование. От 1986-1988 година е учител по музика в ЕСПУ – гр. Сливен и паралелно с това базов учител към Института за квалификация на учители – Ст. Загора. От 1988 е асистент по „Музикална литература“ към катедра „Естетическо образование“ (дн. катедра „Музика“) в Педагогическия факултет на ПУ. През последните 27 години заема последователно академичните длъжности старши асистент (от 1992/95 г.) и главен асистент от 1995 г. досега по научната специалност „История на музиката“. Това е периода, през който кандидатката формира разностранен професионален и научен опит, обобщен в материалите, представени за участие в обявения конкурс.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата.

3.1. Оценка на учебно-педагогическата дейност.

От приложената справка за аудиторната заетост на гл. ас. д-р Антония Балева е видно, че в центъра на нейната учебно-педагогическата дейност са лекционни курсове по три основни учебни дисциплини *История на музиката* (в II части), *Музикален анализ* и *Музикална естетика* в специалностите „Педагогика на обучението по музика“ и „Музика“ (ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“). Тематиката на лекциите в другите специалности е подбрана в съответствие с тяхната специфика: *Музикални жанрове и форми*, *Стилови направления в музиката*, *Музикална литература за деца*, и други. Като хорариум обемът на историческите знания е балансиран спрямо семинарните и практически упражнения, а при някои специалности се реализира изцяло във формата на практикуми. Учебните програми, общо 14 на брой, са включени в почти всички специалности на ОКС „Бакалавър“ в Педагогическия факултет на ПУ.

Трите учебни пособия (хрестоматии): *Музикалната култура 1600 – 1750 (в съавт., 2010)*, *Музикалната култура през втората половина на XVIII век и началото на XIX век. Идеи, стилове, творци (в съавт., 2011)*, *Музикалната култура през втората половина на XVIII век и началото на XIX век. Революцията в музиката (2011)*, възникват от потребностите на академичната практика. Замислени са като допълнение към основния лекционен курс по учебната дисциплина „История на музиката“ и обединени от единна концепция, която следва основните етапи в историческото развитие на музиката, художествените стилове, направления и творци. Всяка една от разглежданите музикално-исторически епохи е представена чрез подбор на автентични текстове, интерпретиращи общокултурни, исторически, философско-естетически възгледи с акценти върху специфични особености на музикалното изкуство през съответния период. Хронографът за дати, събития и личности от другите сфери на духовния и политически живот, както и приложената библиографията, дава възможност на студентите по музика, и на тези от другите специалности по изкуствата, да осмислят в по-широк контекст разволя на историческите процеси в музикалната култура.

Извънаудиторната заетост на кандидатката се реализира в две направления: като научен ръководител на 5 дипломни тези на студенти от специалност „Педагогика на обучението по музика“, и научен консултант на студентски разработки в ежегодните академични форуми (2017 – 2022 г.), които са публикувани в сборници със статии.

3.2. Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Научната продукция на гл. ас д-р Антония Балева обхваща периода след придобиването на научната степен „доктор“ до настоящата ѝ кандидатура за „доцент“ и включва 3 монографии и 37 статии и доклади, публикувани в научни списания и сборници с научни трудове.

Монографията (1) *Музика и време. Философски, естетически и исторически фрагменти* (второ допълнено и редактирано издание, 2019), представена като **хабилитационен труд**, е посветена на един от фундаменталните проблеми във всеобщото научното знание. Ясно съзнавайки невъзможността за цялостното му обхващане, авторката уговаря с подзаглавие полетата на неговата интерпретация, като избира дискурси на проявленията във философски и историко-естетически план. В първата глава са разгледани отношенията *музика - история- философия*, чиито сложни и многопластови връзки се проявяват в различни периоди и художествени стилове на европейската музикална култура. Те очертават територията, върху

която във втората глава на монографията се разглежда проблема *музика – време*. От множеството изследователски възгледи авторката акцентира на схващания за времето като метафора, възприети в някои от най-значимите научни теории. Третата глава е изследователски „фрагмент“ в теоретичен и исторически план на основни понятия и категории като *хронотоп и темпоралност, музикално време, континуитет, дискретност*, и други, представени и чрез индивидуалните възгледи на бележити композитори от XX век.

Монографията (2) *Аспекти на музикалната култура XVII-XVIII век (2012)* е книга, която визира две столетия от развоя на западно-европейската музикална култура. В границите на този период се разглежда проблематика, отнасяща се до представянето на различни гледни точки към традиционните модели на периодизация и използвания научно-терминологичен апарат. Проследено е развитието на интелектуалната мисъл, на идеите и възгледите за музиката, художествените стилове и жанрове, както и тяхното битуване в музикалната практика. Пътят на музикантите – композитори и изпълнители от времето на барока и класицизма, откроява мястото им в музикалния живот, промените в социалния статус и утвърждаването на новата обществена позиция на свободния творец – *Homo musicus*.

Монографията (3) *Музикалното възприемане. Историко-теоретични аспекти (2010)* е изследване, провокирано от наблюдения, изведени от академичната практика в курса по история на музиката. В трите глави на книгата е обхваната широка палитра от проявления на музикалното възприемане: в композиторското творчество, изпълнителската практика и интерпретациите им в музикознанието; релацията с психологията, отнасяща се до двете основни нива на музикалното възприемане – като сетивна даденост и пластове на проникването отвъд нея. В коментара за образователните аспекти на музикалното възприемане се изтъква неотменното му присъствие в учебния процес, което в съчетание с историческите знания обогатява компетенциите на студентите за музикалното изкуство.

Представените за рецензиране **37 статии и доклади** могат да бъдат класифицирани по вид както следва: **1** статия в научно издание, реферирано и индексирено в световноизвестна база данни с научна информация; **2** статии в чужди списания и сборници; **2** статии в национални списания; **18** статии в тематични сборници с научни трудове; **6** доклада в сборници на международни научни конференции в България; **3** доклада в сборници с научни трудове на национални научни конференции; **5** доклада в сборници на университетски научни конференции и форуми. От тях: **3** статии в съавторство с трима автори и **2** в съавторство с двама автори; **4** статии на чужд език – **2** на английски и **2** на руски език. Тематиката на публикациите е фокусирана върху актуални проблеми, засягащи предизвикателствата при преподаването на история на музиката във висшите училища; необходимото присъствие на знание за музикалната култура в хуманитарното образование; тенденциите и перспективите в обучението по музика в съвременното българско училище, и други.

В този обем научната продукция на д-р Антония Балева, представена за участие в обявения конкурс се вписва като проблематика в научното направление 8.3. Музикално и танцово изкуства (История на музиката). От приложената *Справка за минималните национални изисквания и Справката за допълнителните изисквания на Педагогическия факултет на ПУ*, реалният брой точки на кандидатката е 1122,5. Налице е пълно съответствие.

4. Научни и научно-приложни приноси

Като приемам самооценката на кандидатката за приносите в представените научни публикации ще подчертая, че те показват траен изследователски интерес към фундаментални проблеми в музикознанието, реализирани чрез:

- представяне на съвременни научни идеи, теории и практики в музикознанието, философията, социологията, културологията, и други научни области, осветляващи спецификата на музиката като вид изкуство и нейното историческо развитие;
- анализ на културно-исторически представи и отношения към категорията *време*, и конкретно *музикалното време*, както и неговата специфика като художествен феномен; **Монография (1) – хабилитационен труд, и в поредица статии.**
- изследване на музикалната култура от XVII и XVIII век, обхващащо две преломни исторически епохи: барока и класицизма; **Монография (2).**
- изясняване в теоретичен аспект на схващания в разбирането и тълкуването на понятията *музикално възприемане*, *музикално възприятие* и *рецепция*, и тяхната връзка с музикално-историческия процес. **Монография (3).**

С научно-приложен принос са **трите учебни пособия (христоматии)**, тематично обвързани с лекционните курсове и интегрирани в основния курс по история на музиката. Методическите насоки за приложение на иновативни подходи, насочени към творческата активност на студентите, състоянието на образованието по изкуствата са разгледани в поредица от статии и доклади на научни конференции. **Статии №№ 6, 9, 12, 23.**

Изведените по-горе акценти на научните и научно-приложни приноси на кандидата свидетелстват за целенасочени изследователски усилия, фокусирани към проучване на теории, възгледи и практики, дискутирани в музикознанието, както и в други области на хуманитарните науки. Тази територия на знанието е осмислена аналитично и представя личните възгледи на кандидата, рефлектиращи и в академичния курс по история на музиката.

5. Цитиране. Забелязаните цитирания са общо **12** на брой. От тях: **1** в монография и **9** в сборници с научно рецензирани трудове; **2** в нереферирани списания с научно рецензиране. Всички са от български автори за периода от 2009 – 2020 година. В този обем те покриват минималните национални изисквания.

6. Критични забележки и препоръки

Препоръките се отнасят до интерпретацията на един от фундаменталните проблеми в музикознанието, който се разглежда в представените научни публикации – остро дискуссионния въпрос за подхода към историческата периодизация на музикалното изкуство. Необходимо е да се прецизира за коя музикална култура се отнася: за европейската или западно-европейската? Тези уточнения са необходими при определяне историческите граници и на художествените тенденции на „музикалния XX век“, в които

се вписва Българската музикална култура и другите европейски национални школи, например – руска, балкански (южнославянски).

Препоръчвам: академичният курс по *История на музиката* да се преименува на *История на европейската музикална култура* в две части, с ясно посочени хронологични граници или по стилев признак, които да кореспондират с тематиката на отделните тематични модули в съдържанието на учебните програми за бакалаври и магистри.

7. **Лични впечатления.** Контактите ми с д-р Антония Балева са осъществявани на национални научни форуми и университетски конференции. Познавам някои от публикациите ѝ, отпечатани в сборници с научни трудове. Рецензент съм на две нейни книги.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Постигнатите от гл.ас. д-р Антония Пенева Балева резултати в учебната и научно-изследователска дейност напълно съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания на Факултета по Педагогика, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни и приноси, убедено давам своята положителна оценка и препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултет „Педагогика“ за избор на гл.ас. д-р Антония Пенева Балева на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 8. Изкуства. 8.3. Музикално и танцово изкуство, професионално направление „История на музиката“.

13. 03. 2023 година.

Рецензент:

(подпис)

Проф. д-р Стефанка Георгиева